

ԷՃԵԻՏ ԻՐԱՆԸ ԱՄՔԱՍՏԱՆԵՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ԵՒ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՕԺԱՆԴԱԿԵԼՈՒ ՅԱՆՑԱՆՔՈՎ

ԱՆԳԱՐԱ, 17 (ՌՈՅԹԸ) - Թուրքիոյ վարչապետ Պիլիքի Քեմալ Չոբեքչաքի օրը Իրանը ամբաստանեց Թուրքիոյ մէջ գործու քիւրտ վիճակ անշատողականներու եւ իսլամական արմատական խմբակներու օժանդակելու յանձնարարութիւնը:

Էճեիտ ուղղակիօրէն Իրանը չամբաստանեց 1990ական թուականներու սկիզբներուն տեղի ունեցած քաղաքական սպանութիւններու մեղսակցութեամբ:

Անցնող քանի մը շաբաթներուն սպանութեանց գծով շարք մը ձերբակալուելիս ներքին տեղի ունեցած են եւ անուսպանեկ կասկածելի ըսած է, թէ Իրանէն օժանդակութիւն ստացած է, ի միջի այլոց՝ պայթուցիկ նիւթերու գծով մարտնչներ:

«Գժքախտաբար Իրան կը մերժէ մեզի կանխաբար քարեկամութիւն ցուցաբերել, բարձր, գոր կ'ակնկալուի զրբացիէ մը»: Ըսաւ Էճեիտ մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին եւ անցնող մը, որ Թուրքիոյ մէջ կարգ մը անջատողական եւ ահաբեկչական խմբակներ օգտագործած են այն տուեալը, թէ իրենց կեդրոնը Իրանի մէջ կը գտնուի:

«Իրան ստիկա կը հերքէ, սակայն մեր գաղտնի սպասարկութիւնները ստոյգ փաստեր ունին: Շատ լաւ ծանօթ է, թէ Իրան կ'անաշարիտ իր լեղափոխութիւնը արտածել եւ Թուրքիա չ'ուզեր թիրախ մը դառնալ»: շեք-թեք ան:

Էճեիտ նաեւ մեղսակցութեամբ ուղղակի չ'ամբաստանեց Իրանի թուրքարգա-

կան նախագահ Մոհաւեզ Լալայի, ըսելով, որ Թուրքիա կը գնահատէ Իրանի մէջ անոր հետեւորդներուն եւ ծայրակող կրօնական ընդդիմադրութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող ուժերու հաւասարակշռութիւնը:

Էճեիտ չ'ստանց, թէ արդեօք Թուրքիա որեւէ քայլի պիտի դիմէ Իրանի դէմ, սակայն ան ըսաւ, թէ համաձայն հետաքննութիւններու արդիւնքներուն, «կարելի պիտի ըլլայ մեր դիրքորոշումը ճշդել»:

Կը սախատեսուի, որ Իրան ուժգին հակադարձ Թուրքիոյ որուն հետ անոր կապերը երկարատեւ չ'վեր տագնապալի են: Թուրք պաշտօնատարներ ինտուսիւստի Իրանի վրայ ուղղակի որեւէ յարձակողական չ'այտարեակիցին կայացած խորհրդարանական ընտրութիւններուն չ'ափառականներու յափառականէն էտը:

Յոտակէ սակայն, թէ Էճեիտ ունի այն համոզումը, որ ինքնապարտմի ժամանակաշրջանը աւարտած է:

Թրքական լրատուարկներէրը իրանեան կապեր նշած են շարք մը կասկածելիներու հետ քաղաքական անլոյծ սպանութիւններու հարցերով, ներառեալ՝ 1993ին պատահած թրքական Սուրբ Մուսլի սպանութիւնը:

Թրքական ոստիկանութիւնը Երեքշաբթի գիշեր ձերբակալած է չորս կասկածելիներ՝ ձախակողմեան մտաւորական եւ գրագէտ Պահրիէ Ուչըքի 1990ի սպանութեան առնչութեամբ:

Չերբակալութիւնները անգի կ'ունենան իս-

լամական վիճակներու դէմ Յունուարին սկսած առեւտրամարտական գործողութեան մը ծիրէն ներս: Արեւի ուշ երկրին տարածքին թաղուած բազմաթիւ դիակներ գտնուած էին:

Թուրքիա մտահոգ է նաեւ, թէ քիւրտ անջատողական ըմբոսներ իրանեան հողերու վրայ սպաստան գտած են: Սուրիայէն ստիպողաբար դուրս գալէ եւ թրքական ուժերու կողմէ մինչեւ հիւսիսային իրաքեան հողամասեր հետապնդուելէ էտը:

ՔԱՂԱՎՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՆԻՆԵՐՈՒ ԳԾՈՎ ԵՒ ԿՈՂՄԱՆԿՈՒԹՅԱՆ ԿՈՉ ԿՈՒՐՈՒ

Միւս կողմէ, Բիրտիստանի Աշխատանքական Կուսակցութիւնը Չորեքշաբթի օրը ուղղեց Թուրքիոյ նոր նախագահին, որ պարզապէս ի նպաստ երկրին 12 միլիոն քիւրտներու լեզուական եւ մշակութային իրաւունքներուն:

Երուպայի մէջ լոյս տեսնող «Եօկիւր Փոլիթիքա» թերթին մէջ յայտարարութեամբ մը ՔԱԿ ըսած է, թէ կուսակցութիւնը պիտի ձանչնայ նախագահ մը, որ «կը պարբարի ի շահ լեզուական եւ մշակութային ակառութեան» իրեն քիւրտ ժողովուրդի նախագահը»:

Ներկայ նախագահ եւ նախկին բարձրաստիճան դատարար Ահմէթ Նեճմեթ Սեյքեր կող ուղղած է վերջ տալու իւօքի պատմութեան դէմ սահմանափակումներուն, որոնք կը վնասեն Ե. Միութեան անդամակցելու Թուրքիոյ միջերուն:

ՓՈՒԹԻՆ ՈՒՋՊԵՔԻՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐԿՄԵՆԻՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՓՈՐՉԵ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵԼ ՌՈՒՍԻՈՅ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄՄԱԹԻ, 17 (ՌՈՅԹԸ) - Թուրքիոյ նախագահ Վլադիմիր Փուլիձին Հինգշաբթի (այսօր) եւ Ռուսիոյ օրերուն պիտի այցելէ Ռուսիոյ նախագահ Ելցինինին, որ կը նպատակադրէ Մոսկուայի դիրքը վերահաստատել ու գաղտնիկ կարեւորութիւն ներկայացնող շրջանին մէջ:

Կրնախտատեսուի, որ Աֆղանիստանի կապուած ապահովական մտահոգութիւններ օրակարգի գլխաւոր նիւթերէն ըլլան Փուլիձինի եւ Ելցինինի ղեկավար Իսլամ Քարիմովի միջեւ տեսակցութեան ընթացքին:

Թուրքմենիստանի մէջ Փուլիձին պիտի ընդարկէ Թուրքիոյ ճամբով կազմող զինուոր հաւանական համաձայնութեան մը հարցը:

Թուրքական լրատուարկներուն ենթադրութեամբ, Փուլիձին եւ Քարիմով կրնան համաձայնել Աֆղանիստանի մէջ թաղեպաններու ղեկավարութեան միջոցով ինքնավար իսլամական կառուցման ղեկավար, ծագումով տաճիկ Ահմէտ Շահ Մասուտի գլխաւորական եւ նիւթական սեանդակութիւն հայտնաբերելու հարցին շուրջ:

Մասուտ աֆղան հողամասերու հազար 10 աւ հարիւր կը հակակալէ:

ԱՆՅՈՒՆ ՀԵՏ ՏԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՅՍՏԱԿ ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՇ

Մեկնարաններու համաձայն, Փուլիձին աւելի ինքնավար տաճ սակայն նաեւ աւելի ղեկավարութիւն պիտի գործարարէ Քան իր նախորդը Պորիս Եյցին, շրջանի մը մէջ, որուն ղեկավարները փորձած են ամէն գնով իրենք պիտեք հետու պահել Եյցինին:

Թուրքմենիստանի Սափարմուրաթ Նիպոզով ողջունած է կեցուածքի յայտնապէս փոփոխութիւնը:

ՈՒՍԻԱ ՕԴԱՅԻՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԿԵՐՋ ՏԱԼՈՒ ԿՈՉ ԿՈՒՐՈՒ Ա. ՆԱՂԱԳՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ

Ռուսիա կող ուղղեց Միացեալ Նահանգներուն եւ Բրիտանիոյ, որ վերջ տան Իրաքի դէմ օդանաւային յարձակումներուն, որոնք բռնաբարուն են մարդկային իրաւունքներուն եւ միջազգային օրէքիին:

Իրաքի դէմ ամերիկեան եւ բրիտանական օդանաւային յարձակումները գրեթէ անօրեայ երեւոյթ դարձած են 1998ի դեկտեմբերին ի վեր: Հիւսիսային եւ հարաւային «արգիլեալ գոտի»ներուն վերեւ հսկող օդանաւերը յաճախ կը ուժարկուեն իրաքեան վիճակական եւ քաղաքային թիրախներ:

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ հրապարակուած յայտարարութիւնը կը յայտնէր, որ այս յարձակումները կը կործանեն Իրաքը եւ կը վիրաւորեն անոր ժողովուրդը: Յայտարարութեան մէջ 10

ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ ՉԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ԳՐԵՆԵՐՈՒՆ ԴԱՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

ՇԻՐԱԶ, 17 (ՌՈՅԹԸ) - Իսրայէլի հաշուոյն յրետութիւն կատարած ըլլալու համար ձերբակալուած ու դատաւարութեան ենթարկուող իրանցի հրետներուն տառներորդը Չորեքշաբթի օր առեանին յայտնեց, որ պիտուորական եւ տնտեսական կեդրոններու նկարներ ապահոված է, սակայն գանդը Իսրայէլի չէ յանձնած, յայտնեցին ամբաստանեալին փաստարանները:

Պաշտպան փաստարաններուն իրանցիքը՝ Իսմայիլ Նասերի ըսաւ, որ մարգական արտադրութիւններու վաճառական ճաւիտ Պէնթ Եաքուպ խոստովանած է, որ տեղեկութիւններ հաւաքած է, ինչպէս նաեւ՝ առանց արտօնագրի գէնքեր ունեցած է: Ամբաստանեալը, սակայն հերքած է, որ Իրանի իսլամական կառույցին ղեկավարութեան ձեռնարկած է եւ կամ անդամակցած է իրտեսական ցանցի մը: Պէնթ Եաքուպ շեշտած է, որ իր արեւելամենուր եւ գործընկերներու խմբակը միայն կրօնական ընդմիջի հաւաքներ կ'ունենար: Դուրսէն Նիստուն ղուրս եկած պահուն, Պէնթ Եաքուպ լիցենզիաներուն ըսաւ, որ սխալ մը գործած է եւ ներողութիւն կը խնդրէ:

Շիրագի ընդհանուր դատախազը Եաքուպի ղեկ ուղղուած իր ամբաստանագրին մէջ կը նշէր, որ ամբաստանեալը իրտեսական ցանցը ֆինանսաւորողն էր: Դատախազը յայտնեց, որ գտնուած փաստերը ցոյց կու տան, որ Եաքուպ տանեակ հազարաւոր տոյար վճարած է հաւաքած տեղեկութիւններուն եւ նկարներուն համար:

Շիրագի ապահովութեան ուժերը անցեալ տարի ձերբակալած էին 13 հրետներ, որոնցմէ երեք հոգի երաշխատագրով ազատ արձակուեցաւ: Մնացեալ տասը ամբաստանեալներուն դատաւարութեան առաջին նիստերը աւարտեցան: Ազատ արձակուած երեք հրետներուն դատաւարութեան առաջին նիստը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 22ին:

Պաշտպան փաստարանները յայտնեցին նաեւ, որ դատախազութիւնը արտօնած է իրենց վկաններ ներկայացրուել եւ հարցաքննել՝ առիթ տալով ամբաստանեալներուն հերքելու կամ հաստատելու անոնց վկայութիւնները:

ԻՐԱՆ ՀԱՃԱՐԵԱՆԻ ԴԷՄ ՍԱՀՎՈՐԶ ԿԱՏԱՐԱԾ ՀԻՆԳ ԻՐԱՆՅԻՆԵՐ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՅԱՆ

ԹԵՂԱՆ, 17 (ՌՈՅԹԸ) - Իրանեան ատեան մը Չորեքշաբթի օր բանտարկութեան դատապարտեց հինգ իրանցիներ, որոնք ամբաստանուած էին բարեկարգչական ճակատի ղեկավարներէն: Մայիտ Հաճարեանի դէմ մահափորձ մը կատարած ըլլալու յանցանքով, հաղորդեց ԻՐԱՆ լրատու գործակալութիւնը: ԻՐԱՆ հաղորդեց, որ Հաճարեանի վրայ կրակ բացած եւ գայլ ծանրորէն վիրաւորած Մայիտ Ասկար 15 տարի բանտարկութեան արտապարտուեցաւ: միջ մնացեալները՝ երեքէն տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան: Հինգ ամբաստանեալները արմատական իսլամականներ են:

ՍՈՒՐՃ Ա. ԿԱՐԳԻ
200 ԿՐԱՍ
1.350 L.L.

VIP CUT CORN
1.360 L.L.

VIP FROZEN GREEN PEAS
1.250 L.L.

Sanza
490 L.L.

ԱՔՔԱՈՒԻ ՊԱՆԻՐ
1 ՔԻԼՕ
3.500 L.L.

Schick EXTRA PROTECTIVE SHAVE GEL
5.850 L.L.

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԵ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ MASTER MALL
MASTER MALL supermarket
ԳՆՈՒՄԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՐԱՍՅԵՆ

VIP Quality Plus ARTICHOKE HEARTS
3.780 L.L.

Ա. ԿԱՐԳԻ ՍՈՐԹԱՏԵԼ
200 ԿՐԱՍ
1.950 L.L.

CAMAY
660 L.L.

1.545 L.L.

1.755 L.L.

ԹԱՆԱՅԵԼԻ ՏՈՒՊԸԼ ՔՐԵՍ ՊԱՆԻՐ
1 ՔԻԼՕ
2.750 L.L.

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ ՑՑԱՄԵԱԿԻ ՈՓԵԿՈՉՈՒՄ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

Աշխարհով մեկ ցրուած հայութիւնը ամենուրեք, այսօր, ամեն մէկը իր պարտւած երկրի օրէնքները յարգելով և իր ունեցած միջոցներով յարգանքի իր բաժինը կը բերէ համազգային այս սգատօմին: Իրաքահայութիւնը անձն և տարի այս տխուր թուականին յիշատակուող կը կատարէ համախմբուելով իր եկեղեցիներուն մէջ եւ անոնց կամարներուն ճեղքէն նահատակուած իր նախնիներու հոգւոյն աղօթելու, ուխտելու եւ անոնց անմեռ յիշատակը վառ պահելու համար:

Այս տարի այդ սեւ թուականին 85ամեակն է, հետեւաբար Ազգային առաջնորդարանի ղեկավարութեամբ եւ

Հաւատացեալներ կը հետեւին հոգեհանգստեան արարողութեան:

Շոն բազմութեան տեսարան մը:

բոլոր գործող միութիւններու մասնակցութեամբ յատուկ յանձնախումբ մը կազմուած էր պատշաճօրէն ոգեկոչելու Յայնական Ցեղասպանութեան յիշատակը: Հանդիսութեան ծրագրին վրայ էր նաեւ մեր բնորոշ նահատակներուն հուիքուած յուշակոթողի բացումը, որուն կեդրոնը գետեղուած է իրաքահայութեան համար յատուկ պատրաստուած խաչքարը, որ քանի մը ամիս առաջ Յայաստանէն ուղղակի Պաղատա հասած էր: Իրաքահայութեան խաչքարը նուիրուած էր երբանային յիշատակ վագն Ա. Աննայն Յայոց կաթողիկոսին կողմէ:

Յանդիսութեանը սկսան Ապրիլ 24ի առաւօտեան ժամը 9:00ին Ա. պատրաստով, Պաղատաի Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր եկեղեցու մէջ Պատարագին էր Հայաստանէն հիւրաբար Պաղատա գտնուող երիտասարդ հոգեւորական Ձարեկ վրդ. Կապաղեան:

Պատարագէն անմիջապէս ետք եկեղեցին մէջ գրական - գեղարուեստական յայտագրի գործադրումը սկսեալ:

Նախ պետականացած մեր վարժարանի նախակընթարանէն 85 փոքրեր իրենց ծաղիկներով կանոնաւոր շարքով եկեղեցի մուտք գործեցին «Ձուարթնոց» դպրատան ղեկավարութեան կազմակերպութեամբ, ղեկավարութեամբ Նուպար Բշտիկեանի: Ապա տեղ գրաւելով խորանին դիմաց խմբակեցին «Ողբ Վասպուրական» երգը: Փոքրերէն ետք յաջորդաբար ելոյթ ունեցան Նահիկ Պետրոսեան եւ իր որդին ժողովրդային «Աքսորի երգ»ով, ապա Վ. Թեքեանի «Սիւաւոր բան մը այնտեղ» քերթուածը արտասանեց Գարուն Կայծակեան: Արա Քիշմիշեան դաշնակի վրայ նուագեց Կոմիտասի «Գարուն» քերթուածը: Շարիկ Վարդանեան մեներգեց «Աղաւնիներ» երգը: Թալին Սարգիսեան արտասանեց Ներսէս Վանկանի «Յերոսական» Գուսան Աշոտի «Յուշարձաններ» երգը երգեց Արամ Բեթնեան: «Կոմիտաս» երգախումբը, ղեկավարութեամբ Կարապետ Քիշմիշեանի, երեք խմբակներով իր մասնակցութիւնը բերաւ (Փիտեանի «Տէր Տօր»ը, Ալմուխեանի «Կոյր Աշուղը» եւ Ալ. Յարութեանի «Յայրենիքիս հետ»):

Օրուան պատգամաբերն էր իրաքահայոց առաջնորդ Աւագ արք. Ասատուրեան: Սրբազանը խաչքարին խորհուրդ տալիս ետք, ըսաւ. «Ապրիլեան եղեռնի 85ամեակի առիթով այս խաչքար - յուշարձանի ճանապարհով կ'ուզենք անզուր աշխարհին ըսել. թէ

- Մենք զիտենք յարգել ու փառատրել յիշատակը ազգի զոհաբերող վրայ պատարագուած մեր գաւակներու հերոսական ծիսը ու զոհաբերումները,
- Մենք զիտենք որ մեր քաջ որդիները իրենց ծով արիւնով ճեղքեցին հայոց ազատագրական պայքարի ճանապարհը,
- Մենք զիտենք, որ Յայ Դատ զոյութիւն ունի, որ արդար պահանջներ ունին, որ բռնազարուած հողեր ունին:
- Մենք կ'ուզենք, որ միջազգային ատեաններու առջեւ դատապարտուին Յայնական Ցեղասպանութիւնը ու մեր ղեմ գործուած բոլոր ոճիրները,
- Մենք իբրեւ ժողովուրդ եւ ազգային եկեղեցի, արդարութիւն կը պահանջենք աշխարհին ու քաղաքակիրթ մարդկութենէն,
- Եւ մենք ազգովին պիտի գործենք, որպէսզի իրականացան մեր արդար սպասումները:
- Որպէսզի ամէկ ետք մեր երկրագունդի վրայ ոչ մէկ տեղ, ոչ մէկ ժողովուրդի ղեմ սման ահաւոր ոճիրներ գործուին»:
- Գեղարուեստական բաժնի ւարտին թափօր կազմուեցան: Ծաղկեպսակներու, եկեղեցականներու, սրբազան հօր եւ ազգայիններու թափօրը, Յ. Ա. Ս. Ի եւ Բարեգործական Սիւնեան սկանուտներու շարքերու ընդմէջէն, «Ձուարթնոց» դպրատան ղեկավար հոգեւոր երգերուն հետ դուրս ելաւ եկեղեցիէն ու ճիշդ եկեղեցիի կողքին գետեղուած յուշակոթողին դիմաց կանգնեց:
- Դուրսը, եկեղեցիի ընդարձակ վանք խուռներան ժողովուրդը:

ԹՂԹԱԿԻՅ
Շար.ը՝ էջ 6

ԻՐԱԿԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՒԱԳ ԱՐՔ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ՊԱՏՏԱՐԵԱՆՑ ԸՆԿՆԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 85ԱՄԵԱԿԻ ԵՒ ԽԱՉՔԱՐ - ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ ԽԱՉՔԱՐԻ ՄԸ ՈՓԻՍԱԿԱՆԸ

Մտաւորագրակց տասներկու տարիներ առաջ Իրաքի Հայոց ձեր առաջնորդարանը իմ անձինս ընդմէջէն դիմում կատարեց այն օրերու Ամենայն Հայոց երջանկախիշատակ Հայրապետին՝ յուսահողի վագրէն Ա. մեծագործ կաթողիկոսին, իրաքահայ թեմա օտտելու հայկական խաչքարով մը՝ մշտօրէն յիշելու դիտաւորութեամբ Հայոց արդի պատմութեան սեւագոյն ժամանակներէն մէկը՝ Ապրիլ 24ով խորհրդանշուած եղեռնի ճեղքադային եւ արիւնարիւն իրադարձութիւնները, իրաքահայոց անհոգիները մեր ժողովուրդի Յիսուսանման

Ժողովրդային թափօրը կ'ուղղուի դէպի Ցեղասպանութեան յուշակոթող:

յառնումը: Անձուկ սպասումով կրծրագրէինք Ապրիլ 24ի նահատակաց նուիրուած յուշարձանի իրաքահայ կատարել եղեռնի 75ամեակի առթիւ՝ 1990 թուականին:

Սակայն մեր եւ ձեր սպասումները մնացին անկատար բոլորիս ծանօթ պարագաներու բերումով չըջանալով մէջ տիրող քաղաքական վերլիվարուներու եւ պարտադրուած երկու պատերազմներու հետեւանքով: Այսուհանդերձ ձեր թեմական պատասխանատուները մշտագրէ մնացին յուսադիր եւ յուսադրական: Պաղատաի Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ առաջնորդանիստ եկեղեցու եւ առաջնորդարանի ծառայող անձինք աշխատեցան անադմուկ, իրաքահայ երեւոյթական կերպով, ուսումնասիրուեցան փոխադրական միջոցներու տարբերակներ՝ ձեռով մը խաչքարը Հայաստանէն Պաղատա հասցնելու նպատակաւ ազգայնականութեամբ: Մեր ջանադրութիւնը տեսեց տասնմէկ երկար տարիներ եւ վերջապէս անհաջողութեամբ յաղորդեցանք: Պոզոս առաքելային հետ պիտի ըսէինք, «... Բխտենք, եթէ կեցողութիւնը զիւրաբար իրեն գործեն, համարեալ իրեն զեկեղեցու, հանդէս զյոյս, յոյս ոչ երբեք ամաչեցուցանեալ...»: «... Բխտենք թէ կեցողութիւնները համարեալ իրեն կը բերեն, համարեալ իրեն վտարուելու, փորձառութիւնը յոյս: Յոյսը չ'ամչցենք բնաւ...»: (Հուռե՛՛ 4-5): Այո՛, տասնմէկ տարիներ շարունակարար յոյսով ապրեցանք եւ քրիստոնէական առաքելութիւններն էին՝ յոյսը ահաւատիկ մեզի հասցուց այս օրագրան պահուն՝ քիչ վերջ իրաքահայ կատարելու Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յուշարձանին՝ մեր դէմ տեւաճագործուած Ցեղասպանութեան եւ նախնիների ճանապարհի առիթով շարք յարիւմ յայտնելու կամեցողութեամբ:

Խաչքարը մեզի կու պայ Հայաստան աշխարհէն, քանդուելուած հայկական տուֆ քարի վրայ, Մաքսիմ անուամբ հայ վարպետի մը ձեռքով, հայկական հարգատ ցարդաբանդակներու յորիմուածքով, իբրեւ կրօնամշակութային կիրառութիւն եւ կերպարուեստի ստեղծագործութիւն՝ իրաքահայոց առաջնորդարանին նուիրուած տասնմէկ տարիներ առաջ Ամենայն Հայոց երջանկախիշատակ Հայրապետի վագրէն Ա. կաթողիկոսի կողմէ իրբեւ մշտահոս օրհնութիւն Ա. Էջմիածնէն:

Այս խաչքարը, թէէն նոր քանդակուած, քրիստոնէական կրօնի ծնունդ է, նիւթեղէն արտայայտութիւնը հաւատաւոր մեր ժողովուրդի աստուածապաշտական եւ իրաքահայտական գգացումներուն: Ըլլալով հաւատի եւ յոյսի կոթող՝ որեւէ խաչքար իր գարդային համակարգով այսօր աշխարհին կը ներկայանայ իբրեւ հայկական արտաբերութիւն, որ պիտի ստեղծագործութիւն: Խաչքարի հարցած է այլեւս յոյժ քար մը ըլլալի, գիտես որ հարցած է հայու հոգին, ու մեր ազգաշունչ հանձնարրայն կերպարանափոխած է, վերածած է արեւեստի, դարձեւցած է մշտախոս կրօն հայ ժողովուրդի անցեալ փառքերուն, որ իր մէջ կը պարունակէ խորհուրդը գալիք յաղթութեանց: Ահա թէ ինչու վայել է մեզ Ապրիլ 24ի նուիրուած յուշարձանին բարախուն եւ կենսախիտ սիրտը խաչքարով խորհրդանշել:

Քսաներորդ գրուած վերալուսին, երբ անգամ մը եւս ազգովին կանգնած ենք անմեռ յիշատակին առջ մեր մէկուէկ միջին նահատակներուն, 1915 - 1918 թուականներուն Օսմանեան Կայսրութեան կողմէ ձրագրուած հրկշային եղեռնագործութեան, որուն առ ի հետեւանք կորսնցուցինք բոլոր Սիւնեան հայաստանի շէն քաղաքներն ու շէնոյ գիւղերը իրենց բնակչութեամբ, եկեղեցիներով, դպրոցներով, հոգեւորականութեամբ, մշակութամբ, լեզուով ու աշխարհական քաղաքակիրթ ու ստեղծագործ տարրով, Այսօր, որպէս իրաքահայեր, երբ քիչ ետք պիտի կանգնենք Ապրիլեան եղեռնի յուշակոթողին դէմ յանդիման, Պարտ է մեզ հարց տալ, թէ ինչու է այս բոլորը, ինչու է հայոց եկեղեցին եւ մենք՝ իրաքահայ թեմիս պատասխանատու անձինք կը

յիշեցնենք ձեզի եւ մեզի իր ծաւալով աննախըմտաց ողբերգութեան մասին, որուն գունդն էր մեր ժողովուրդին կարեւոր մէկ մասը:

Որպէսզի բոլոր հայերը, որ ի Հայաստան, որ ի Ղարաբաղ եւ որ ի Սփիւռս աշխարհի յիշեն անցեալը իր արեան հեղեղներով եւ ուխտին վերականգնել նահատակներուն իր ձերքը: Այո՛, պարտինք անցեալը, որպէսզի մեր երախտագիտութիւնը յայտնենք գունդուած հայորդիներու յիշատակին, որպէսզի կարողանանք շինել տեսնել մեր ազգին ազագայ կեանքի ուղիղ ճանապարհը: Վա՛յ մեզի, եթէ մեր հուսալքական յիշողութիւնը կորուրցնուցնենք, վա՛յ մեզի, եթէ չուրեւանք յստակ գիտակցութիւնը յատմական փորձի, վա՛յ մեզի, եթէ շլանանք իսթուսիկ երեւոյթներով ու կորսնցնենք մեր ժողովուրդին կեանքի շահերու ուղին:

Ապրիլեան եղեռնի ճանապարհի առիթով այս խաչքար - յուշարձանի ճանապարհով կ'ուզենք անգուր խաչարհին ըսել, թէ՛

- Մենք գիտենք յարգել ու փառաւորել յիշատակը ազգի զոհաբերուելի վրայ յատարագուած մեր զաւակներու հերոսական ճիգերն ու զոհաբերումները,
- Մենք գիտենք, որ մեր քաջ որդիք իրենց ծով արեւնով ներկեցին հայոց ազատագրական պայքարի ճանապարհը,
- Մենք գիտենք, որ Հայ Դատ գոյութիւն ունի, որ արդար պահանջներ ունինք, որ բռնազարուած հողեր ունինք,
- Մենք կ'ուզենք, որ միջազգային ատեաններու առջեւ դատաւարտուին Հայկական Ցեղասպանութիւնը ու մեր դէմ գործըւած բոլոր ոճիրները,
- Մենք, որպէս ժողովուրդ եւ ազգային եկեղեցի, արդարութիւն կը պահանջենք աշխարհէն ու քաղաքակիրթ մարդկութենէն,
- Եւ մենք ազգովին պիտի գործենք, որպէսզի իրականացան մեր արդար սպասումները:

Որպէսզի այսուհետեւ մեր երկրագունդի վրայ եւ ոչ մէկ տեղ, ոչ մէկ ժողովուրդի դէմ նման ահաւոր ոճիրներ գործուին: Այո՛, անկարգաբերի ողբերգութեանց ու գեղարկութեանց քուրաչէն ու հնդկէն անցնելով՝ այսօր հասած ենք մեր ազգային վերածնունդի յուսաբային, ազատ ու անկախ պետականութեան կազմաւորմամբ իրբեւ մեր գերազանց շահերուն գիտակց ազգութիւն մեր սեփական ուժերու վրայ հաւատք ունեցող ժողովուրդի եւ մեր պայծառ անկախ նկատմամբ յատուածութեամբ համակուած հայութիւն:

Մեր Տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի արտաբերական կենսափորձով տոգորուած՝ այսօր կ'ըսենք համայն աշխարհին, թէ հայկական այս խաչքարով վկայ

1915 թուականի Ցեղասպանութիւնը չընկճեց մեր ազգի կենարար հոգին, չիւնեցուցուց մեր ազատ ապրելու կամքը, չիւնեցուց մեր ստեղծագործական հանձնարը: Ցարութեան խորհուրդին խորագրով հաւատաւոր հայ ժողովուրդը իր անշիքմաքար գերեզմաններէն յարուցեցին առաւ «Իւր քաջ ողբերգուց սուրբ արիւնով», վերակերտեց իր նոր կեանքը, իր նոր երկիրը Սորադարապատուն, Հայ քաղիստիկ ու Բայ Ապարանի յայտնականութեամբ, Մայիս 28ի սիրագործութեամբ, 1991 թուականի Սեպտեմբեր 21ի հայ պետականութեան վերականգնումով, արցախեան գոյամարտով, յարատեւ վերաշինութեան ու ազգային մշակութիւն սքանչելի ծաղկումով, արտաբերական գործեր բոլորն այ «արժանի գրոց յիշատակին»:

Ութնուն տարիներ առաջ՝ 28 Մայիս 1920ին նշատարակուած Միջազգային հայ որբերուն ի նպաստ պատկերագրող գրքով կը ներածանքս նին մէջ կը կարդանք.

- «Թէէն մենք իտղիտուեցանք բուրք գազակներու եւ իւրաքանչիւր ղանիներու ձեռքը»-
- «Թէէն մեր հայրերը ու մայրերը, եղբայրերը ու քոյրերը բոլոր միասին արիւնով ղիպկանցած, Տիգրիսի եւ Եփրատի յատակին մէջ գտանք մեր գերեզմանները»-
- «Թէէն բուրքը իր մեղապատիւներով կարծեց, թէ հայ միակցամ ընդ միշտ բնաշինը ընելու իր սաղաթեղեղեղ ծրագիրը յաջողած է»-
- «Բայց ոչ - թշնամի չարաչար արարուած եւ յուսալք, այժմ կ'ըմբռնէ հայուն կեանքը անկուրթիւնը եւ անընկելի ոգին»-
- «Մեր անյայտ գերեզմաններու վրայէն այժմ շողացող Ազատութեան Արեւու ցաւալքները մեզ կը միջաբանեն, կը սփռեն եւ կը մտոցեն մեր բոլոր տանջաբերները, գրկակները եւ անլուր մարտիրոսութիւնը: «Ողջը մեզ մեր սիրեցեալ պահուելու հայրենիքի կեցողութիւն, Ձեր սրտի իտրաքահայ մի հեռուցեց յայտնեց մեր քաջարի զինուորներուն, հերոսներին մայրերուն ու քոյրերուն» որոնք մահ ու նախաժամ արհաւիրեցնելու նուիրուեցան: Այս օրուան համար: «Արարատի անմատչելի բարձունքէն ի վար ծածանող մեր յայրապետ յրօշակ անկախ ու անյայտ պիտի մնա յաւիտեան, ցորչափ իրենց ազգային պարտականութեան

Խաչքար - յուշակոթողին բացումը:

գիտակցից հայրենակիցներ անպակաս եւ աշխարհի մէջ»:

Իրաքի հիւրընկալ հոգին վրայ կաջք հաստատած մեր որբ, իրաք քաջարի նախնիներու սրտաբորբոք պատգամով արիաքանդ ու ներշնչեալ՝ մենք փառաբանեցանք այս խաչքարին մէջ տեսնել հայ հոգիի կենսականութիւնը եւ պայն ճանչնալ այս իսկ անուանումով՝ իրբեւ «ԽԱՉՔԱՐ՝ ՀԱՏ ՀՈՒՅԻ ԿԵՆՍՈՒՆԱԿՈՒԹԵԱՆ»:

Այսպիսով, ահա իրականութիւն դարձաւ իրաքահայ թեմիս եւ առաջնորդարանիս հոգեւորագր երազներէն մէկը: Այսպիսով, իրաքահայ թեմը կը շարունակէ ժամանակ մը ի վեր սկսած իր խնդրի ու յառաջընթաց, երթը վասն հաւատոյ, վասն հայրենեաց նշանաբանին ներքոյ: Այո՛, չարէն երբեւից չյաղթուեցանք, գի բարիով յաղթեցինք չարին:

Յնձապէք եւ ուրախ եղէք, անցան վշտի դարձեց հայոց: Ամէնուր ապրող ու կենսունակ հայ ժողովուրդին հետ հպարտ ենք մեր իրագործումներով, վստահ ենք ու յաւատենք:

«Օրհնութիւն Սուրբ Էջմիածնի» կ'աւետել մեզ հայ խաչքարը: Այդ օրհնութեամբ ետուն կ'աղօթենք մեր նահատակաց արդար հոգիներուն համար, այն ստոյգ հաւատքով, որ անոնք կ'ապրին երկնքի երանութեան մէջ: Լոյս եւ խունկ անոնց անմոռաց յիշատակին:

Թող բարին Աստուած օրհնէ իրաքահայ մեր թեմը իր հոգեւորականաց դատով, ազգային մարտիներով եւ ժողովուրդով: Թող մեր Տէր Սուրբ Էջմիածնի ստեղծագործական արեւնով տոգորեց նորանոր խոյանքներ արձանագրելու: Թող Աստուած անձն կ'ապահանջ իրաքահայոց առաջնորդարանը անփորձ, անստան ու լուսաւատ ի վայելումը Ազգիս Հայոց. ամէն:

ԱՒԱԳ ԱՐՔԵՂԵՍՅԱՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԻՐԱԿԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՍԻ

Ապրիլ 24, 2000
Պաղատա

ՈՒՏՆ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ ՆՈՒՐՈՒԱԾ ԽԱՉՔԱՐ - ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Հայ ազգի նահատակներու անմեռ եւ անմոռաց յիշատակին դիմաց -

Կ'ուխտենք
Հաւատարիմ գաւակները մնալ իրաքեան մեր ծննդավայրին, այս սապաքական հողին համար գոհուած իրաքահայ նահատակաց քրեան վկայութեամբ.

Կ'ուխտենք
Կենդանի պահել մեր հայկական ինքնութիւնը այժմ եւ միշտ.

Կ'ուխտենք
Հարազատ գաւակները մնալ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ եկեղեցու հաւատը ըմտայնելով Զրիստոսի Աւետարանին, մեր եկեղեցու դասակարգին եւ ասանդորութեան.

Կ'ուխտենք
Տէրը ըլլալ մեզի փոխանցուած Հայ Մշակոյթին, Հայոց Լեզուին ու Գիրքին, հայկական անփոխարինելի արժեքներուն եւ ազգային սրբութիւններուն.

Կ'ուխտենք
Հայօրէն ապրիլ, հայ ընտանիքներ կազմել, հայեցի դաստիարակութեան հետամուտ ըլլալ եւ մեր անճերը բարագացնել.

Կ'ուխտենք
Հետապնդել Հայ Դատն ու մեր ժողովուրդին արդար իրաւունքները եւ ամէն բանէ վեր դասել մեր ազգին կենսական շահերը.

Եւ իբրեւ վկայութիւն մեր այս Ուխտին՝ արհաւիր կանգնեցնեցնք այս խաչքար - յուշարձանին՝ իբրեւ ընթացափորութեան, հայրենասիրութեան եւ հաւատարմութեան. Ամէն:

